CUDES JOURNAL CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Koçak, Z. (2023). 1988-2022 Yılları Arasında Türkiye'de Turizm Eğitimi Alanında Yayımlanmış Tezlerin Bibliyometrik Değerlendirmesi. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 6 (1),56-67.

Research Article

1988-2022 Yılları Arasında Türkiye'de Turizm Eğitimi Alanında Yayımlanmış Tezlerin Bibliyometrik Değerlendirmesi

Bıblıometrıc Evaluatıon Of Thesıs Publıshed On Tourısm Educatıon In Turkey Between 1988-2022

Öğrt. Zafer KOÇAK
Milli Eğitim Bakanlığı
zaferkocak54@outlook.com
ORCID: 0000-0001-7981-3415

DOI: http://dx.doi.org/10.29228/cudes.69789

Makale Bilgisi

Geliş: 02.05.2023
Onay: 23.05.2023

Anahtar Sözcükler : Turizm, Eğitim, Turizm Eğitimi, Bibliyometrik Analiz

Öz

Turizm sektöründe kalifiye eleman ihtiyacı olmazsa olmaz bir olgudur. Kalifiye eleman temini için de Turizm Eğitiminin kalitesinin yüksek olması gerekmektedir. Turizm sektöründe çok önemli bir yere sahip olan "Turizm Eğitimi", ülkemizde; Ortaöğretim, Ön lisans ve lisans düzeylerinde verilmektedir. Verilen bu eğitimler sayesinde, turizm sektörünün yetişmiş eleman ihtiyacı karşılanmaktadır. Turizm eğitimi konusunda literatürü incelediğimizde özellikle son yıllarda bu alanda yazılan tezlerin sayılarının bir hayli arttığını görmekteyiz. Bibliyometrik Analiz, yayınların çeşitli parametrelerine (konu, yöntem ve kaynakça vb. gibi bilgiler) ilişkin bir sıklık analizi, sosyal ağ analizi ve atıf analizini içeren bir çeşit içerik analizidir. Yapılmış olan bu çalışma ile Yüksek Öğretim Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanı 1988-2022 yılları arasında turizm eğitimi alanında yazılmış olan tezler farklı parametreler dâhilinde incelenerek bibliyometrik açıdan özelliklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında YÖKTEZ'den elde edilen 97 lisansüstü tezin ilk olarak türlerine göre dağılımı incelenmiştir. Bu noktada elde edilen lisansüstü ve doktora tezlerinin 78'i yüksek lisans ve 19'u doktora şeklinde olduğu görülmektedir. İncelemeye alınan yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma yöntemlerinin nicel olarak daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca turizm eğitimi alanına ilişkin lisansüstü ve doktora çalışmalarının son yıllarda yaygınlaştığı görülmektedir.

Article Info

Received: 02.05.2023
Accepted: 23.05.2023

Keywords: Tourism, Education, Tourism Education, Bibliometric Analysis

Abstract

The need for qualified personnel in the tourism sector is an indispensable phenomenon. In order to provide qualified personnel, the quality of Tourism Education must be high. "Tourism Education", which has a very important place in the tourism sector, in our country; It is given at secondary education, associate degree and undergraduate levels. With these trainings, the needs of the trained personnel of the tourism sector are met for the students who graduate from these schools. When we examine the literature on tourism education, we see that the number of theses written in this field has increased considerably in recent years. Bibliometric Analysis is a kind of content analysis that includes a frequency analysis, social network analysis and citation analysis of various parameters (such as subject, method and bibliography, etc.) of publications. With this study, it was aimed to determine the bibliometric features of the theses written in the field of tourism education between 1988-2022 in the Higher Education Thesis Center (YÖKTEZ) database by examining them within different parameters. Within the scope of the study, firstly, the distribution of 97 graduate theses obtained from YÖKTEZ according to their types was examined. At this point, it is seen that 78 of the postgraduate and doctoral theses are in the form of master's and 19 of them are doctorate (Figure 1). It is seen that the research methods of the master's and doctoral theses examined are quantitatively more, and this shows us that graduate and doctoral studies in the field of tourism education have become widespread in recent years.

1. GİRİŞ

Turizm faaliyetlerinde yer alan fizikî unsurların ön plana çıkmasında ve anlam kazanmasında eğitilmiş insan gücünün önemi çok büyüktür. Bir turistin beklediği hizmeti en üst seviyede alabilmesinin en önemli şartı iyi eğitilmiş insan unsurunun yeterli olmasıdır. Son yıllarda dünya turizminde kıyasıya bir kalite rekabeti yaşanmaktadır. Böylesine yoğun rekabetin yaşandığı dünya turizm sektörüne standartlara uygun ve yüksek kalitede turistik mal ve hizmetle entegre olabilmek için toplumların, turizmin anlam ve önemini yeterince kavraması ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir. Turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli eleman yetiştirbilmek için de kaliteli bir turizm eğitimine ihtiyaç vardır (Olalı, 1983:211, Cizrelioğulları, 2018;). Deneyimli insan gücü teknolojik gelişmelerin ortaya çıkarabilmesi muhtemel toplumsal ve bireysel adaptasyon problemlerini en aza düşürecektir ve bu sayede ülke ekonomisi de bu olumlu etkiden azami ölçüde faydalanacaktır.

Ülkelerin eğitim sistemlerinin en önemli hedeflerinden biri de iyi yetişmiş insan gücünün arttırılmasına katkı sunmak olmalıdır. Bu sebeple meslekî eğitime gösterilen önem ve eğitim sistemlerinin muhtevası bu boyutu önemli ölçüde etkilemektedir (Aykaç, 2002:12, Babayiğit, 2020 a;). Turistik ürünlerin birbiriyle bağlantılı olması, üretim-tüketimin eş zamanda yürümesi ve turizm sektörünün sürekli büyümesi gibi sebeplerden dolayı deneyimli elemana duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Turizm sektöründe kaliteli hizmet sağlamanın en önemli şartlarından biri de üretilen turistik ürünün en az hata payı ile tüketiciye sunulabilmesidir. İyi yetişmiş insan gücü bu noktada yine karşımıza çıkmakta ve turizm faaliyetleri hizmet alanındaki ürünlerin üretim sürecinde görev alan işgücünde, hizmet kalitesi standardı bilincinin oluşmuş olması son derece önemlidir. Söz konusu standartlara uygun ve kaliteli bir hizmetin sunulabilmesi turizm eğitimiyle doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılıdır. Turizm sektöründe çalışacak elemanların, Türk turizm faaliyetlerini uluslararası seviyeye taşıyabilmeleri için kaliteli bir eğitimden geçmeleri gerekmektedir (Aymankuy ve Aymankuy, 2013:2; Cizrelioğulları vd, 2019). Turizm eğitimi, Türkiye'nin uluslararası arenada turizmdeki rakipleriyle rekabet etmesi açısından çok önemlidir.

Turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu, deneyimli eleman ihtiyacının karşılanması için farklı kurumlarca turizm eğitimleri verilmektedir. Verilen bu eğitimlerin genel hedefi, turizm sektöründe istihdam edilecek kişilere temel eğitim vermek, turizm bilinci ve anlayışı kazandırmak, turizm sektörünün gelişmesine katkı sağlamak ve turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu alanlarda iyi yetişmiş personel sağlayabilmektir (Mısırlı, 2002:42). Turizm eğitiminin bu denli önemli olması nedeniyle ülkemizdeki turizm eğitimiyle alakalı çok sayıda bilimsel yayın kaleme alınmıştır.

Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında yazılmış olan Yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi amacıyla ise bibliyometrik analiz yöntemi öne çıkmaktadır. Yazılmış olan tezlerin sayısal verilerini farklı parametrelerle ortaya koyan bibliyometrik analiz; bir alanın bilimsel gelişimsel sürecini matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle analiz eden, bilimsel bilginin ve bir ürünün özelliklerinin kim tarafından, ne zaman, nerede, nasıl ve hangi açıdan ortaya konulduğunu belirlemeye imkân veren bir araştırma şeklidir (Güzeller ve Çeliker, 2017; Sanchez, 2017; Yozgat ve Kartaltepe, 2009). Bibliyometrik analiz ile bir kavram ve disiplin hakkındaki çalışmalar nicel hale getirilebilmektedir ve böylece çalışmaların tarihsel gelişimleri kolayca açıklanabilmektedir (Alkan, 2014; Arıca, 2014; Şahin, 2018; Tayfun, 2018). Bu çalışmada da Türkiye'de Turizm Eğitimi konu başlığında yapılmış akademik çalışmaların sayısal olarak incelenmesi ve alan yazına katkı sunmak amacıyla ilgili konuda yayınlanmış lisansüstü tezlerin ve doktora tezlerinin değişik parametreler çerçevesinde bibliyometrik açıdan analiz edilmesi hedeflenmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Turizm

Latince'de dönmek, etrafını dolaşmak, geri dönmek anlamına turizm kelimesi "tornus" kökünden türetilmiştir (Acar ve Sezgin, 1991:1). Turizm, insanların devamlı yaşadıkları yerler dışına yaptıkları seyahatler ve gittikleri mekânlarda geçici konaklamaları nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaçlarının karşılanmasıyla alakalı faaliyetlerin bütünüdür.

Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği'nin (AIEST) turizmi bilimsel olarak belirlemek için yapmış olduğu tanıma göre turizm; yabancıların seyahat ve geçici veya devamlı asli kazanç elde etme

faaliyeti için yerleşmeye dönüşmemek kaydıyla, konaklamalarından doğan ilişkilerin ve olayların tamamıdır (Saç ve Tunç, 1998:15).

Turizm için birçok benzer tanım mevcuttur. Öncelikle, insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında devamlı olarak yerleşmemek, sadece para kazanmak veya politik yada askeri bir amaç izlememek üzere hoşgörü iklimine sahip bir ortam içinde iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlence, kültür, deneyim kazanma; snobik amaçlarla veya aile ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle; kişisel veya toplu olarak yaptıkları seyahatlerden, gittikleri yerlerde 24 saati aşan veya o yerin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme süre ile konaklamalarından ortaya çıkan iş ve ilişkileri kapsayan, bir tüketim olayı, sosyal bir olay, ya da ağır ve entegre bir hizmet endüstrisidir (Olalı, 1982:11). Turizm; *"24 saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir uğraşıda bulunmamak koşulu ile bireyin yolculuk ve/veya konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tamamıdır."* (Tolungüç, 1999:11-13). İnsan, turizm faaliyetlerinin ana unsurudur. Turizmin temelinde insanın psikolojik olarak rahatlaması duygusu yer alır. Turizm olayına yol açan, yön veren ve bu olayın odak noktasını oluşturan insan turist sözcüğü ile karşılık bulmaktadır. *"Turist, sürekli yaşadığı yer dışına çıkan ve tüketici olarak seyahat eden, konaklayan ve tekrardan yaşadığı yere dönen insana denir."* (Toskay, 1983:4).

2.2 Eğitim

Eğitim, bireyin davranışlarının olumlu yönde değişimini sağlayan bir süreç olarak açıklanmaktadır (Ertürk, 1972;12). Eğitim bu özelliği ile iş gücüne nitelik kazandırır, üretimdeki emeğin daha verimli hale gelmesini sağlar. Eğitimle alakalı yazılmış kitaplarda ve basılı yayınlarda eğitimin çok farklı tanımları yapılmıştır. Eğitimin tanımlarını, muhteva ve süreç tanımları olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Başka bir tanımda ise "*İnsan, eğitim faaliyetinin en önemli özelliğidir ve öznesidir. Böylece eğitimde birey boyutu kurum boyutundan daha duyarlı olmakta, informal yanı formal yanından daha fazla öne çıkmaktadır."* olarak belirtilmiştir (Bursalıoğlu,1982; 28). Eğitimin hedefi, toplumsal, kişisel ve ekonomik hayatın ihtiyaç duyduğu farklı yeteneklere, bilgilere, düşünme, sorun çözme, aradığı bilgileri kendisi bulma meziyetlerine sahip insanı yetiştirmek olarak özetlenebilir (Tuyluoğlu, 2003:4).

2.3 Turizm Eğitimi

Turizm Eğitimi, toplumda turizm bilincini yerleştirmek, turizm kaynaklarını koruyacak bilinci geliştirmek, turiste karşı onun ekonomik gücüne, ırkına, milliyetine, dinine, diline, toplumdaki statüsüne, ahlâk ve namus düzeyine, siyasal ideolojilerine göre ayırım yapmadan eşit ve dürüst hizmet etmek anlayış ve terbiyesini vermek, turizmin sağladığı uzun vadeli çıkarlar üzerine dikkati çekerek saygıya ve konukseverliğe dayalı bir davranış düzenini yerleştirmektir (Ağaoğlu, 1991: 37). Bir başka tanıma göre turizm eğitimi, turizm olgusunun ve endüstrisinin vatandaşa ve eğitim- öğretim gören gençliğe öğretilmesi, turizm konusunda nitelikli eleman ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan faaliyetlerin bütünüdür (Sezgin, 2001:135). Turizm sektöründe çalışan veya çalışmakta olan bireylere, turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu meslekî yenilikleri ve kabiliyetleri kazandırmayı hedefleyen eğitim türü ise "Mesleki Turizm Eğitimi "olarak tanımlanmaktadır (Babayiğit vd., 2020b; Hacıoğlu, 1992:92). Türkiye'de meslekî turizm eğitim ve öğretimi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

Yaygın turizm eğitimi çeşitli eğitim kurumları ve kuruluşlar tarafından açılan kurslar aracılığıyla yerine getirilmektedir. Örgün turizm eğitim ve öğretimi ise orta öğretim ve yükseköğretim düzeyindeki eğitim kurumları tarafından yapılıyor. Ortaöğretimde meslekî turizm eğitimi Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri ile Anadolu Aşçılık Meslek Liseleri, Ticaret Meslek Liseleri ve Anadolu Meslek Liselerinde açılan programlarla sürdürülmektedir. Yükseköğretimde turizm eğitim ve öğretimi ise, ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyelerinde yapılmaktadır. Ön lisans düzeyinde turizm eğitim ve öğretimi, iki yıllık meslek yüksekokullarında açılan programlarla; lisansüstü düzeydeki turizm eğitim ve öğretimi ise sosyal bilimler enstitülerinde yapılmaktadır. Lisans düzeyindeki eğitim, turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulları ve farklı fakültelerde açılan turizm işletmeciliği bölümleri ile sürdürülmektedir. Bu bölümlerin müfredatları turizm işletmecisi yetiştirmeye yönelik düzenlenmiştir.

Turizm eğitiminin amaçları (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:80) şunlardır:

- Eğitim yoluyla teorik ve pratik arasında bağ kurarak turizm sektörünün gelişmesine katkı sağlamak,
- Turizm sektörünün ihtiyacı olan iyi yetişmiş nitelikli personeli sağlamak ve turizmin ekonomik gelişimdeki önemini topluma açıklamak,
- Vatandaşta olumlu bir turizm bilinci ve izlenimi oluşturmak,
- Turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir biçimlenme kazandırmak,
- Turizm işletmelerinde çalışan personellerin kabiliyetlerini ve bilgilerini artırmak,
- İnsanların ilgisini turizme çekmek ve donanımlı turizm eğiticileri yetiştirmektir.

3. YÖNTEM

3.1.Bibliyometri

Bibliyometri, sayım yapmaya dayalı bir inceleme alanı olup, yayınlanmış kitap, dergi, makale gibi çıktıların matematiksel ve istatistiksel tekniklerle incelenmesidir. Belgelerin/yayınların dergi, konu, yazar sayısı, yayınlandığı yayın bilgisi gibi belirli özelliklerinin analizi de bibliyometrik analiz olarak tanımlanmaktadır (Al ve Coştur, 2007; Yılmaz, 2017b: 66). Belirli bir alana dönük yapılan çalışma ve araştırmaların özelliklerini niceliksel analizlerle inceleyen bir araştırma yöntemi olan bibliyometrik analizin turizm alanındaki kullanımı giderek artmaktadır (Özel ve Kozak, 2012: 715). Bibliyografi araştırmaları; Turizm alanının disiplin dalı olmasında önemli katkıları olan araştırmalardır (Evren ve Kozak, 2014, s. 62). Bibliyografi araştırmaları, disiplinler arası turizm araştırmalarında disiplinlerin etkisini göstermesi açısından da önemlidir (Gülcan, 2009, s. 191).

Son yıllarda yapılan turizm araştırmalarında bibliyometrik analiz yönteminin artış göstermesi, bilginin nicel yönlerinin incelenmesi; bilimsel ölçüm, bilimdeki etkinlikler, politikalar ve bilimsel bilginin toplumdaki tesirleri göz önüne alındığında bibliyometrinin önem kazanmasına ortam hazırlamaktadır (Hall, 2011: 16). Herhangi bir alanda yaşanan değişimi anlamaya dönük farklı bir bakış açısı getirmede bibliyometrik çalışmaların önemi büyüktür. Yapılan bibliyometrik çalışmalar, bu alanda araştırma yapanları mikro odaktan uzaklaştırıp makro odağa yönlendirmektedir (Demir ve Erigüç, 2018: 97). Bibliyometrik araştırmalar, bir alandaki zaman içerisindeki gelişmeleri görmenin yanında, söz konusu bilimsel alanın gelecekte nereye doğru gideceği konusunda da bilgi vermektedir (Çatı ve Öcel, 2018:509; Denktaş Şakar ve Cerit, 2013: 38). Hornbostel ve Möller'e göre (2015), bibliyometrik çalışmaların yapılabilmesi için yayınlanmış olan tezlerin veya makalelerin üzerinden belli bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Böylece yazarın etkisinin veya yazdığı eserin ne kadar tesirli olduğunun, kaç atıf yapıldığının ölçülmesi mümkün olacaktır. Hangi konularda çalışılmamış olduğu veya eksiklikler olduğu da bu sayede görülebilir (Alkan, 2014: 41-44; Güney, 2019:573). Bu nedenle bibliyometrik çalışmalardan elde edilen veriler akademik literatürde önem teşkil etmektedir (Moritz, 2013: 9-3). Ayrıca, bu konudaki çalışmaların bibliyometrik analizleri sayesinde, Türkiye'de Turizm Eğitimi konusunun hangi yönleriyle, ne kadar ele alındığını görmemiz mümkün olacaktır.

3.2.Veri Toplama ve Analiz

Yapılmış olan bu çalışmada, daha önce ana hatları belirlenen bilimsel araştırmaların bibliyometrik analizleri yapılmıştır Veri tabanı olarak yalnızca "https://tez.yok.gov.tr" adresinde yer alan çalışmalar incelenmiştir. Ayıca çalışmada kullanılan parametrelerin belirlenmesi amacıyla yapılmış olan taramada 1988-2022 yıl aralığı kullanılmıştır. YÖKTEZ veri tabanında yer alan Türkiye'de Turizm Eğitimi ile ilgili yayınlanmış ve bu alanda yazılmış toplam 97 tez tespit edilmiştir. Erişime açık olan 19 adet doktora tezi ile 78 adet yüksek lisans tezi bibliyometrik açıdan değerlendirmeye alınmıştır. Erişime açık tezlerden 20 tanesine kısmi erişim (tezin tamamına erişim sağlanamamıştır) kısıtı olduğundan bu tezlerin bazı parametrelerine ait veriler tespit edilememiştir.

3.3. Araştırmanın Önemi ve Amacı

"Türkiye'de turizm eğitimi" başlığı adı altında 1988-2022 (ilk tez 1988) yılları arasında yapılan Ulusal Tez Merkezi internet sitesinde yayınlanan lisansüstü tez çalışmalarını sınıflandırılarak analiz etmek amacı ile yapılan bu çalışmada, "Türkiye'de Turizm Eğitimi" alanında ilerleyen yıllarda yapılacak olan lisansüstü ve doktora tezlerinin çalışma konularının içerik ve şekil yönünden öğelerinin belirlenmesinde araştırmacılara rehber olması, yol göstermesi hedeflenmiştir. Çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

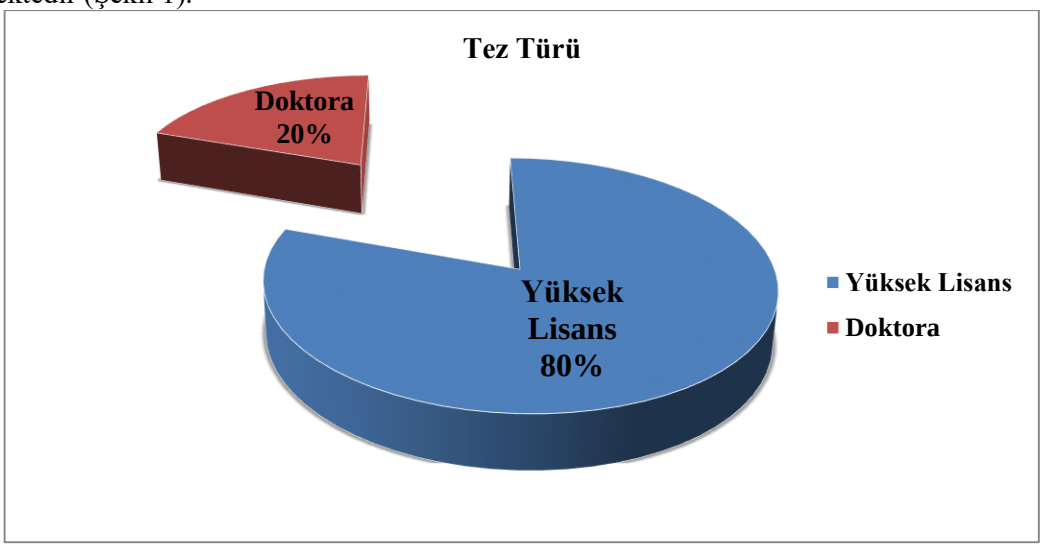
- Türkiye'de Turizm Eğitimi konusuna yönelik hazırlanan tezlerin yüksek lisans ve doktora tez dağılımı nasıldır?

- Tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin dil açısından dağılımı ne şekildedir?
- İlgili tezler hangi üniversiteler bünyesinde hazırlanmıştır?
- Türkiye'de Turizm Eğitimine yönelik hazırlanan tezler hangi enstitüler bünyesinde hazırlanmıştır?
- Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı ne şekildedir?
- Tezlerdeki danışmanların unvanlarına göre dağılımı ne şekildedir?
- Tezlerin sayfa sayıları kaçtır?
- Tezlerde hangi anahtar kelimeler kullanılmıştır?
- Tez danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Alan araştırması içeren tezlerde yöntem ne şekildedir?

Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların Türkiye'de Turizm Eğitimi ile ilgili genel çerçevenin istatistiki veriler ile ortaya konması, literatürdeki eksikliğin giderilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

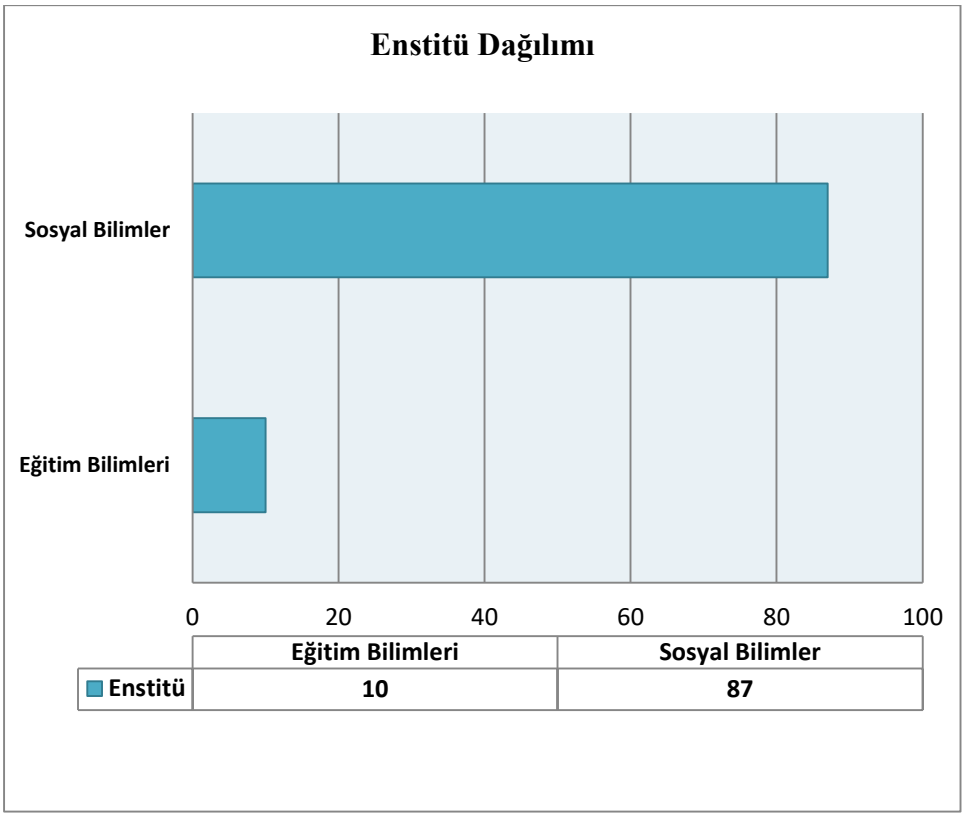
4. BULGULAR

Bu araştırma Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin bibliyometrik çerçevesini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında YÖKTEZ'den elde edilen 97 lisansüstü tezin ilk olarak türlerine göre dağılımı incelenmiştir. Bu noktada elde edilen lisansüstü ve doktora tezlerinin 78'i yüksek lisans ve 19'u doktora şeklinde olduğu görülmektedir (Şekil 1).

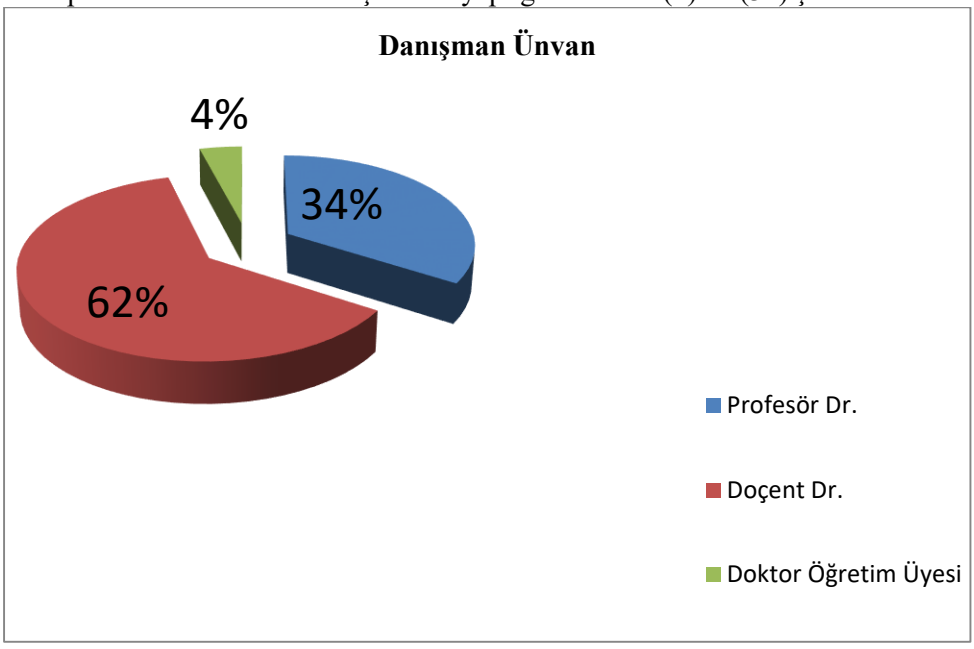
Şekil 1. Tezlerin Türlerine Göre Dağılım Oranları

Tezlerin değerlendirildiği bir diğer parametre ise enstitülere göre dağılımıdır. Bu kapsamda Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında yayımlanan lisansüstü tezlerin en fazla sosyal bilimler Enstitüsünde (87) yayımlandığını görmekteyiz. Bu durum turizmin sosyal bilimler içerisinde yer alan bir alt disiplin olmasıyla ilişkilendirilebilir. Öte yandan Eğitim bilimleri (10) alanında da yayımlanan Türkiye'de Turizm Eğitimi alanına ilişkin lisansüstü tez olduğu görülmektedir (Şekil 2).

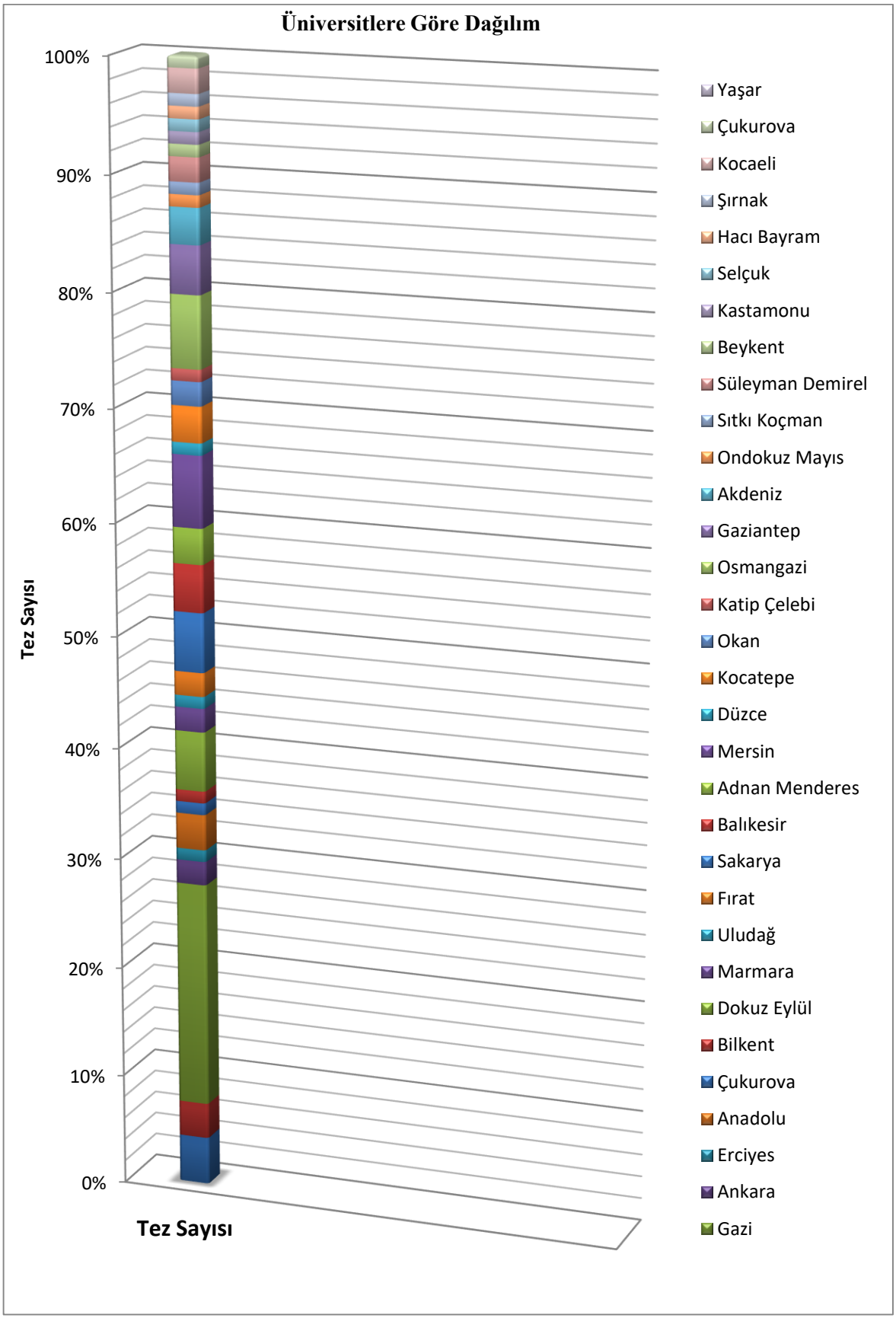
Şekil 2. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında yayımlanmış lisansüstü tezler ve doktora tezleri, danışman unvanlarına göre değerlendirildiğinde en çok doçent öğretim üyeleri (62) öne çıkmaktadır. Sırasıyla Doktor ve profesör doktorların danışmanlık yaptığı tezler ise (4) ve (34) şeklindedir.

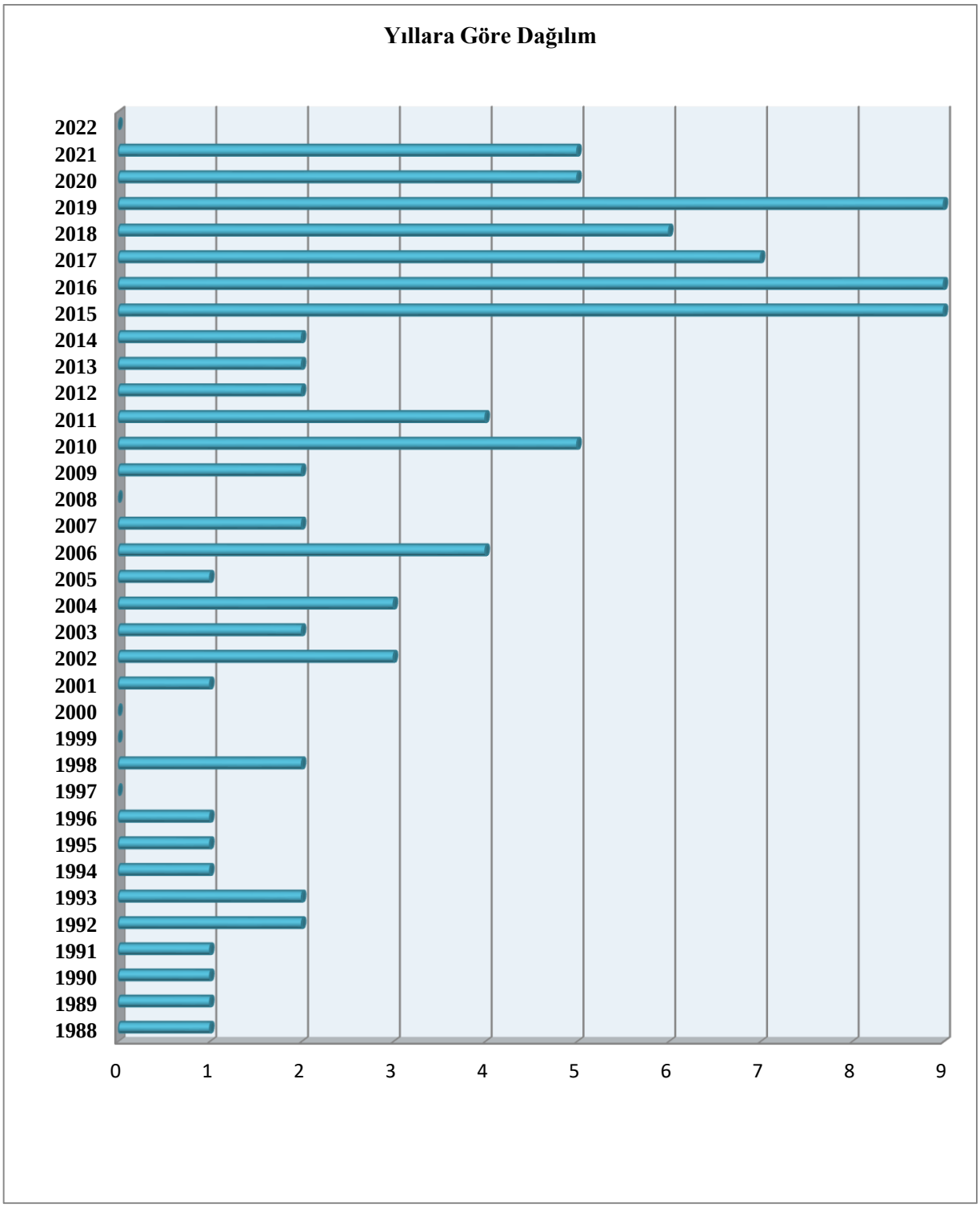
Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Türkiye'de Turizm Eğitimi alanındaki lisansüstü ve doktora tezlerinin Üniversitelere göre dağılımına bakıldığında en fazla tezin Gazi Üniversitesinde (19) yayımlandığı görülmektedir. Diğer taraftan araştırma kapsamında elde edilen lisansüstü ve doktora tezlerinde Mersin ve Eskişehir Osman Gazi Üniversiteleri ise (6)'şar tez ile Türkiye'de Turizm Eğitimi yazınına katkıda bulunmuştur (Şekil 3)

Şekil 4. Üniversitelere Göre Dağılım

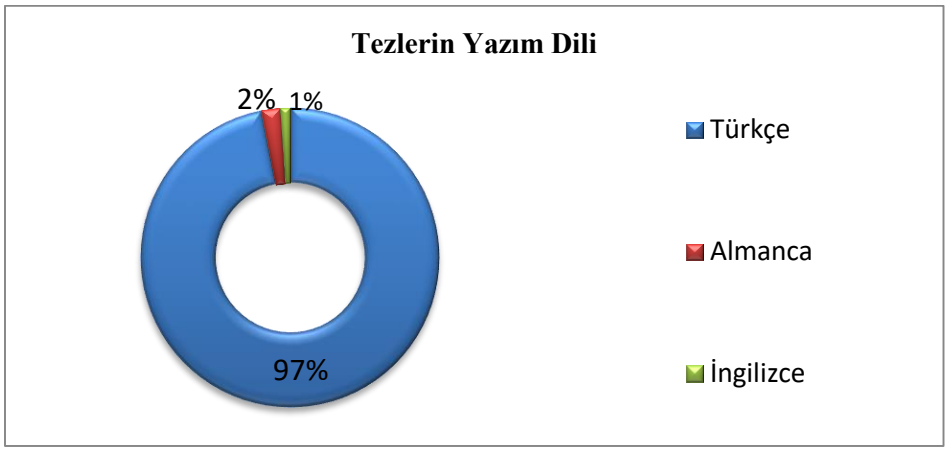
Yıllara göre dağılım göz önüne alındığında ise aşağıdaki dağılım karşımıza çıkmaktadır. "Türkiye'de Turizm Eğitimi" alanında 1997, 1999, 2000, 2008 ve 2022 yıllarında yayınlanmış tez olmadığını görmekteyiz.

Şekil 5. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

1988-2008 Yılları Arasında 13 tez, 1999-2009 Yılları Arasında 18 tez, 2009-2022 Yılları Arasında ise 65 tez yayınlanmıştır.

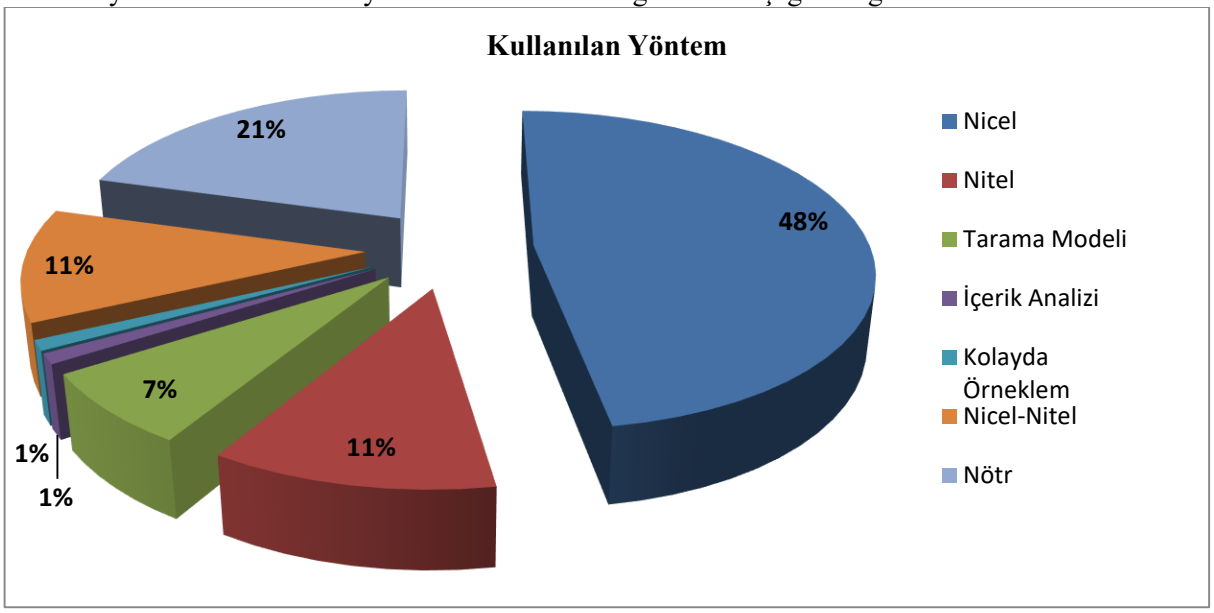
Tezlerin yazım diline baktığımızda ise 97 tezden 94'ünün Türkçe, 2 tezin Almanca ve 1 tezin ise İngilizce olarak yazıldığını görmekteyiz.

Şekil 6.Tezlerin Yazım Dili

Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında yazılmış olan tezlerde kullanılan yöntemlere baktığımızda ise Nicel Yöntemin (% 48) ağırlıklı olarak kullanıldığını görmekteyiz. 20 adet tezin yöntemi ise, tezlere erişim kısıtı olması nedeniyle belirlenememiştir. Nicel araştırma, olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türü olduğu için bu yöntemin daha fazla tercih edildiği düşünülmektedir.

Tezlerin yazımında kullanılan yöntemlerin oransal dağılımı ise aşağıdaki gibidir.

Şekil 7. Tezlerin yazımında kullanılan yöntem

Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında yazılmış olan tezler sayfa sayıları bakımından tasnif edildiğinde ağırlıklı olarak 150-200 sayfa aralığında olduğu görülmüştür.

Tezlerin Sayfa Sayısı Aralıkları

Tezlerin sayfa sayısı aralıkları yüzdelik dilimlere ayrıldığında aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

*0-100 sayfa: % 13
*101-150 sayfa : % 50
*151-200 sayfa : % 21
*201-250 sayfa : % 9
*251-300 sayfa : % 4
*301 ve üzeri sayfa : % 3

Kullanılan Kaynak Sayısı Aralıkları

Tezlerin kaynak sayısı aralıkları yüzdelik dilimlere ayrıldığında ise karşımıza şu sonuçlar çıkmıştır.

*0-100 sayfa: % 31
*101-150 sayfa : % 19
*151-200 sayfa : % 15
*201-250 sayfa : % 8
*251-300 sayfa : % 1
*301 ve üzeri sayfa : %4
*Nötr : % 22

13. SONUÇ

Yapılmış olan bu araştırmanın neticesinde; ele alınan konu ile alakalı inceleme yapıldığında "Türkiye'de Turizm Eğitimi"ni konu alan lisansüstü ve doktora tezlerinin çok büyük kısmının yüksek lisans tezleri olduğu ve doktora seviyesinde yapılan çalışmaların kısıtlı kaldığı görülmüştür. Çalışmada 1988-2022 tarih aralığı belirlenmiş ve bu konuda yazılan ilk tezin 1988 yılında yazıldığı tespit edilmiştir. 1988-2022 yılları arasında en fazla tezin yayınlandığı yıllar, 2015, 2016 ve 2019 yılları olarak görülmektedir ve mevcut yıllarda yüksek lisans ve doktora tezleri yönünden diğer yıllara oranla yüksek sayıların olduğu gözlenmektedir. 2015 yılına kadar yazılmış olan lisansüstü ve doktora tezlerinde bu seviyede yüksek yayınların görülmemiş olmasının nedeni olarak son yıllarda turizme ve turizm eğitimine verilen önemin arttığı gösterilebilir. Belirtilen alanda yazılmış olan tezlerin yazım dili ağırlıklı olarak Türkçedir. "Türkiye'de Turizm Eğitimi'ni konu alan lisansüstü ve doktora tezlerinin yayınlandığı üniversitelerde ise "Gazi Üniversitesi", Eskişehir, Osman Gazi Üniversitesi ve ''Mersin Üniversitesi'' diğer üniversitelere göre daha ön plandadır. Anabilim dalları incelendiğinde "Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı" ön plana çıkmaktadır. Yapılan çalışma kapsamında ulaşılan 97 lisansüstü ve doktora tezinden toplam 20 tanesinde kısıt olması sebebiyle; anahtar kelimeler, yöntem ve anahtar kelime sayısı gibi sonuçlara erişilememiştir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen Yüksek Lisans Tezlerinde en fazla nicel araştırma yöntemi kullanılırken Doktora tezlerinde ise çoğunlukla nicel-nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Hem Yüksek Lisans hem de Doktora tezlerinde Veri Toplama Tekniği olarak en fazla anket yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Bilgisayar destekli istatistik programlarının gelişmesi ve anketlerden elde edilen verilerin bu programlara girilerek analiz edilmesinin nispeten daha kolay olması tez çalışmalarında anketin veri toplama aracı olarak kullanılmasının nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Artan lisansüstü eğitim ve doktora çalışmaları, ilgili literatürlerin gelişim göstermesini sağlamakta, sonraki araştırmacılara yararlanabilecekleri geniş kapsamlı bir kaynakça oluşturmaktadır.

Çalışmada Türkiye'de Turizm Eğitimi ile ilgili akademik çalışma alanına bütünsel bakış ile genel manada çalışılan konular ve kullanılan yöntemlerin bilinmesi açısından Türkiye'de Turizm Eğitimi alanında araştırma yapacak olanlara konu seçimlerinde, veri toplama yöntemlerinde, örneklem seçimlerinde ve diğer benzeri açılardan mevcut çalışmanın yol gösterici nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Literatürde sadece lisansüstü ve doktora tezlerini detaylı bir şekilde inceleyen farklı bir çalışmanın bulunmaması da bu ve benzer çalışmaların önemine işaret etmektedir. Çalışmada sadece YÖKTEZ'de bulunan tezlerin değerlendirilmesi ve erişime kapalı olan tezlerin araştırmaya dâhil edilememesi araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, ileride yapılacak çalışmalarda

(a) erişime açılacak tezlerin de araştırmaya dâhil edilmesi,

(b) uluslararası hazırlanan tezlerin de daha geniş parametreler dikkate alınarak hazırlanması

(c) farklı akademik çalışmalarla karşılaştırma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, O. K. (1991). *Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkinliği*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.

Al, U. ve Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili. *Türk Kütüphaneciliği, 21* (2), 142-163.

Alkan, G. (2014). Türkiye'de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* 41-52.

Arıca, R. (2014). *Seyahat işletmeciliği literatürünün gelişim süreci: Türkiye'de hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik olarak incelenmesi*. VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 4-5 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın, 446-462.

Aykaç, N.(2002).Türkiye'de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, ispanya, Yunanistan Örneği). Milli Eğitim Dergisi. Sayı 155-156.

Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2013). Turizm İşletmeciliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektöründeki İstihdamla İlgili Görüşleri ve Sektördeki Kariyer Beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği), *Akademik Bakış Dergisi, 35,* 1-21.

Babayiğit, M. V.,Cizrelioğulları, M. N., & Altun, Ö. (2020a). *Are BA Students Eager to Have Their Departmental Courses in English? Perceptions of Tourism Students towards English Mediated Classes*. 3rd ECLSS International Online Conference on Economics and Social Sciences, 230-238, July 28-29, Kielce, Poland.

Babayiğit, M. V.,Altun, Ö., & Cizrelioğulları, M. N. (2020b). *Do Students of Tourism Have Enough Awareness for Expressions in EOP (English for Occupational Purposes) via learner autonomy?* 5. International EMI Entrepreneurship and Social Sciences Congress, 104-112, 29-30 June 2020 – Gostivar / N.Macedonia.

Bursalıoğlu, Z.,(1982). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Yedinci Baskı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara.

Cizrelioğulları, M. N., Babayiğit, M. V., Altun, Ö. (2018). Doğu Akdeniz Üniversitesinde Bazı Bölümlere Kayıtlı Üniversite Öğrencilerinin Tüketicilikle İlgili Kavramlara Yönelik Bilgi Düzeylerinin ve Davranış Alışkanlıklarının İncelenmesi. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries, 2*(3), 176-194.

Cizrelioğulları, M. N., Uwajeh, P. C., & Babayiğit, M. V. (2019). The Impact of Social Media on the Marketing Communication in the Tourism and Hospitality Industry. *European Journal of Managerial Research (EUJMR), 3*(4), 45-58.

Çatı, K. ve Öcel, Y. (2018). Türkiye'de pazarlama ile ilgili yayınlanan makalelerin bibliyometrik incelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi, 10*(3), 508-519.

Demir, H. ve Erigüç, G. (2018). Bibliyometrik bir analiz ile yönetim düşünce sisteminin incelenmesi. *İş ve İnsan Dergisi, 5*(2), 91-114.

Denktaş Şakar, G. ve Güldem Cerit, A. (2018). Uluslararası alan indekslerinde Türkiye pazar yazını: Bibliyometrik analizler ve nitel bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 27*(4), 37-62.

Ertürk, S., (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Yelkentepe Yayınları: Ankara.

Evren, S., & Kozak, N. (2014). Bibliometric analisis of tourism and hospitality related articles published in Turkey. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research, 25*(1), 61-80.

Gülcan, B. (2009). Turizmin Disipliner Evrimi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*, 186-206.

Güney, C. (2019). Türkiye'de "vergi denetimi" konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliometrik analizi (1984-2018). *Türkiye Vizyonu: Multidisipliner Çalışmalar 2019 içinde (s.572-595), Bursa: Ekin yayınevi.*

Güzeller, C. O. ve Çeliker, N. (2017). Geçmişten Günümüze Gastronomi Bilimi: Bibliyometrik Bir Analiz, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 5* (2), 88-102.

Hacıoğlu, N., (1992). *Balkan Ülkeleri Turizm Eğitim Semineri*, İstanbul.

Hall, C. M. (2011). Publishor Perish? Bibliometric Analysis, Journal Ranking and The Assesment of Research Quality in Tourism. *Tourism Management, 32* (1), 16-27.

Hornbostel, S. ve Torger M. (2015). *Die exzellenzinitiative und das deutsche wissenschaftssystem; eine bibliometrische wirkungsanalyse*. Herausgeber: Der Präsident der Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften, Berlin.

Mısırlı, İ. (2002). Turizm Sektöründe Meslek Standartları ve Mesleki Belgelendirme Sistemi (Sertifikasyon), *Anatolia Turizm Araştırma Dergisi, 13*(1), 39-55.

Moritz, A. 2013). *Bibliometrische analysen von open-access-zeitschriften; ınstrumente, ergebnisse und zukunftsfelder von ımpactbewertungen,Bibliometrie – Praxis und Forschung*, 15.04.2022 tarihinde http://www.bibliometrie-pf.de/article/view/172/220 adresinden erişilmiştir.

Olalı, H., (1982). *Turizm Politikası ve Planlanması*. Ege Üniversitesi Yayını:İzmir.

Olalı, H., (1983). *Dış Tanıtım ve Turizm*. Türkiye İş Bankası Yayınları:Ankara.

Özel, Ç. H. ve Kozak, N. (2012). Turizm Pazarlaması Alanının Bibliyometrik Profili (2000- 2010) ve Bir Atıf Analizi Çalışması. *Türk Kütüphaneciliği, 26* (4), 715-733.

Sanchez, A. D., Del Rio, M. D. and Garcia, A. J. (2017). Bibliometric Analysis of Publications on Wine Tourism in the Databases Scopus and WoS. *European Research on Managament and Business Economics, 23* (1), 8-15.

Sezgin, O. M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuat*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sezgin, O. M. ve Acar, Y., (1991). *Turizm.* Baştem Yayınları:Ankara.

Şahin, E., Akdağ, G., Çakıcı, C. ve Onur, N. (2018). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dallarında Yayınlanan Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, 2* (1), 30-41.

Tayfun, A., Ülker, M., Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç. ve Durmaz, M. (2018). Turizm Alanında Yiyecek İçecek ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 6* (2), 523-547.

Tolungüç, A.,(1999).*Turizm Olgusu ve Türk Turizmi*, Ankara.

Toskay, T.,(1983). *Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, İstanbul, Der Yayınları.

Tunç, A., ve Firuzan, S., (1998). *Genel Turizm Gelişimi Ve Geleceği*. Detay yayıncılık: Ankara.

Tuyluoğlu, T., (2003). *Türkiye'de Turizm Eğitiminin Niteliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım A.B.D., Ankara.

Üzümcü, T. P. ve Bayraktar, S. (2004). *Türkiye'de turizm otel işletmeciliği alanında eğitim veren yükseköğretim kuruluşlarındaki, eğiticilerin turizm mesleki eğitiminin etkisel açıdan incelenmesine yönelik bir alan araştırması*, 3.Bilgi Ekonomi-Yönetim Kongresi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 79-92.

Yılmaz, G. (2017b). Restoranlarda Bahşiş İle İlgili Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 14* (2), 65-79.

Yozgat, U. ve Kartaltepe, B. N. (2009). Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Kitaplarında Yer Alan Bildirilerin Bibliyometrik Profili: Örgüt Teorisi ve Örgütsel Davranış Bildirileri Üzerine Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 4* (1), 149-165.